

Тарас Огородник

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6063-3799>

кандидат наук із соціальних комунікацій

Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника

(Львів, Україна)

e-mail: t_oh@ukr.net

УДК 821.161.2-92-5.09"19":[001+32+34]:[32-051+34-051](477)"1899/1939"

ПРОМОВИ ВОЛОДИМИРА СТАРОСОЛЬСЬКОГО ЯК ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ ЖАНР

DOI: <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2022-1-15>

У статті досліджується публіцистична спадщина українсько-громадсько-політичного діяча, вченого та правозахисника першої половини ХХ ст. Володимира Старосольського (1878–1942). Головна увага зацентрована на його політичних захисних промовах від часу становлення як політика та адвоката (1899–1939 рр.). Розкривається публіцистична природа промов В. Старосольського та їх жанрова специфіка. Аналізуються особливості ораторсько-публіцистичного стилю В. Старосольського (доказова аргументація, мовні атрибути, контент, полемічність і сугестивність дискурсу). Встановлено основні соціокомунікативні домінанти промов В. Старосольського: націєтворення, україноцентричність, соціальна та правова справедливість. Визначено взаємозв'язок між головною специфічною функцією промов В. Старосольського – формуванням громадської думки – та його становленням як відомого політика й адвоката.

Ключові слова: Володимир Старосольський, публіцистика, промова, політик, адвокат.

Постановка проблеми. Місце досліджень громадсько-політичної, правозахисної, наукової та публіцистичної спадщини В. Старосольського в українській науці здебільшого малопомітне та має спорадичний характер. Проте багатий досвід української публіцистики другої половини ХІХ – першої половини ХХ ст., особливо пов'язаної з «ерою адвокатів» в історії Галичини (її представники були професійною групою, яка відіграла важливу роль у становленні сучасної України та заклала підвалини тогочасного громадянського суспільства), розкриває особливості формування взаємозв'язків між ними завдяки майстерності

комунікації. Репутація та вміння формувати громадську думку були визначальними чинниками успішності тогочасних публіцистів як політиків та громадських діячів. Оскільки їхня діяльність часто була пов'язана з адвокатською практикою, їхній вплив був присутній не тільки в залі суду, а й поза його межами. Розуміння ролі публіциста в розвитку комунікації з громадськістю представляє новий наратив історії соціальних комунікацій та показує, що успішна практика зв'язків з громадськістю вимагає високих професійних та інтелектуальних навичок.

Мета дослідження – визначити публіцистичну природу промов В. Старосольського, їх жанрову специфіку та соціо-комунікативні домінанти, а також встановити особливості їх впливу на громадськість крізь призму тогочасних ЗМК.

Об'єкт дослідження – політичні та захисні промови В. Старосольського, опубліковані в ЗМК упродовж 1899–1939 рр., зокрема в українських часописах «Діло», «Молода Україна», «Новий Час».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремого дослідження публіцистичної спадщини В. Старосольського немає. Аспекти захисних промов В. Старосольського розкрито у публікаціях автора статті, присвячених участі діяча та адвоката в політичних судових процесах 1929–1934 рр. [5–7]. Особливостям адвокатської діяльності українських правників, серед них і В. Старосольського, присвячено ґрунтовні дослідження вченого-правника І. Гловацького. Деякі аспекти адвокатської діяльності В. Старосольського розкрито в монографії «Українські адвокати у політичних судових процесах у Східній Галичині (1921–1939 рр.)» цього дослідника [3]. В іншій праці І. Гловацького, «Промови українських адвокатів Галичини на політичних судових процесах початку ХХ ст.», проведено детальний аналіз особливостей творення захисних промов, а також на основі архівних документів наведено тексти промов, зокрема промови В. Старосольського на політичному процесі С. Федака [2]. Крім того, частково проблему захисних промов В. Старосольського розкрито у працях М. Петріва [8] та Г. Федущак-Паславської [11].

Вагоме місце в контексті розкриття проблеми займають праці, присвячені дослідженню історії української преси аналізованого періоду, головню – праці Л. Сніцарчук [9; 10]. Розкриттю теоретико-методологічних підходів до дослідження

особливостей промов як публіцистичного жанру присвячені праці В. Здоровеги [4] та В. Галич [1].

Методи дослідження. Метод прес-кліпінгу обраний для відбору промов В. Старосольського, опублікованих в українській пресі кінця XIX – першій половині XX ст. Метод аналізу та синтезу і компаративний метод – для визначення особливостей ораторсько-публіцистичного стилю В. Старосольського. Соціально-комунікаційний метод сприяв визначенню домінант промов В. Старосольського, історичний та біографістичний методи – розкриттю окремих деталей його громадсько-політичної діяльності, а також професійної діяльності як адвоката та вченого-правника і соціолога.

Виклад основного матеріалу. У сучасній вітчизняній науці соціальних комунікацій відсутні чіткі теоретико-методологічні підходи до визначення промови як публіцистичного жанру, а сама проблема залишається дискусійною. Спроби визначити промову як жанр публіцистики належать дослідниці В. Галич, яка, зокрема, констатує, що «лист і промова – це самостійні жанри публіцистики» [1, с. 34].

На нашу думку, опираючись на праці теоретика вітчизняної публіцистики В. Здоровеги, який визначає головну специфічну функцію публіцистики – формувати громадську думку, промови цілком виконують згадану функцію. З огляду на те, що промови публікуються у ЗМК, а також той факт, що в них порушуються актуальні проблеми політичного, соціального, економічного, наукового характеру, вони вписуються у рамки визначення вченого, що «публіцистика – твори (переважно надруковані у періодичній пресі чи оприлюднені з допомогою інших засобів масового зв'язку), в яких оперативно досліджуються, висвітлюються та узагальнюються... актуальні факти і явища. Формуючи громадську думку, впливаючи на суспільну свідомість... публіцист вдається до своєрідного поєднання логічно-абстрактного та конкретно-образного мислення, впливаючи як на розум, так і на почуття» [4, с. 106].

Якщо політичні промови не втратили до сьогодні своєї актуальності та є широко присутні в ЗМК, то публікації судових промов у ЗМК залишилися в минулому. Для сучасних розвинутих демократій політичні судові процеси є радше нонсенсом, зважаючи на визначені процедури вирішення політичних проблем за допомогою цивілізованих інструментів

та пошуку компромісів. Водночас у теперішній Україні, з огляду на невідрадне становище судової системи, інтерес ЗМК та громадськості до судових промов на політичних процесах майже відсутній.

Політичні судові процеси у міжвоєнний період на західно-українських землях у складі Польщі стали феноменом української історії та через призму висвітлення в ЗМК – історії соціальних комунікацій. Політичний судовий процес – це процес, на якому розглядаються вчинки, що їх здійснено з політичних мотивів. Авторитарний режим Ю. Пілсудського дозволяв реалізовувати на політичних процесах фундаментальний принцип кримінального та цивільного процесу – змагальності. У той же час він був нівельований тоталітарним режимом у СРСР.

Судова зала під час політичних процесів перетворювалася на політичну арену, завдяки якій В. Старосольський реалізовувався не тільки як адвокат, а й як політик та публіцист, яка давала йому змогу розкрити інтелектуальний потенціал. Висвітлення деталей цих процесів у ЗМК сприяло широкому ознайомленню громадськості міжвоєнної Польщі з українською проблемою. Окрім того, деякі політичні процеси мали міжнародний резонанс, зокрема, процес над М. Лемиком 1933 р. привертав увагу до Голодомору в Україні.

Ще з часів античності Аристотель вважав схожими між собою судові та політичні промови. У «Риторичі» Аристотель вирізняє види промов через становище промовця, характер теми і тип адресата: урочисту, дорадчу та судову. У рамках судової промови він виділяв два жанри: обвинувальну та захисну промови як найважливіші предмети теорії риторики і практики [12, s. 82].

Захисна промова про доведення невинуватості обвинуваченого, виголошена у судовій залі (доволі часто, у випадку гучного політичного процесу, в присутності великої аудиторії), є окремим жанром, який має багато відмінного від інших мовленнєвих актів у правовій сфері. Захисні промови В. Старосольського на політичних процесах були його усною публіцистичною спадщиною. Вони виголошувалися з метою досягнення виправдувального вироку суду для його підзахисних та були спрямовані на присяжних, суддів, прокурорів, а також присутню громадськість.

Однак завдяки ретельному висвітленню в тодішніх ЗМК усний публіцистичний акт перетворювався на друкований

публіцистичний твір, який виходив поза локальні межі судової зали та охоплював широкі кола «читаючої публіки». Таким чином, це дозволяло виразно артикулювати українські проблеми політичного, соціального та економічного характеру в міжвоєнній Польщі без цензурного втручання, що було властиво для публіцистичних текстів, опублікованих у тодішній українській пресі, які конфіскувалися без докладних пояснень і деталізації [10, с. 114].

Основними ЗМК, які вміщували ретельні репортажі про політичні процеси, були щоденні газети: українські, польські («*Słowo Polskie*», «*Kurjer Poranny*» та ін.) та єврейська «*Chwila*». Серед української преси щоденники «Діло» та «Новий Час» друкували розлогі, на декілька шпальт, щоденні звіти про хід політичного процесу, який міг тривати більше місяця. Окрім того, вони подавали у межах репортажу із судової зали стенограми виступів прокурорів та захисників. Зокрема, промови В. Старосольського могли займати одну-дві шпальти номера та продовжувалися публікуватись до трьох чисел підряд. Варто підкреслити, що промови В. Старосольського та інших адвокатів не піддавалися «прискіпливій діяльності цензурних органів» [10, с. 102]. В умовах інформаційного вакууму через комунікаційні канали (тодішні щоденні газети «Діло» та «Новий Час») українська громадськість легально отримувала інформацію про невідомі факти діяльності українського підпілля у міжвоєнній Польщі.

У редакційному коментарі газети «Діло», виділеному курсивом та вміщеному на першій шпальті перед промовами українських адвокатів на процесі В. Біласа і Д. Данилишина 1932 р., підкреслювалась важливість діяльності українських правозахисників: «У цьому завданні (захисті. – *Т. О.*) підтримає їх (адвокатів. – *Т. О.*) морально весь український загаль, який займає зовсім недвозначне становище до городецької події (напад на пошту в м. Городок . – *Т. О.*) та подібних трагедій, але який саме в ім'я усунення причин тих трагедій і їхніх наслідків здригається перед новими жертвами, покладеними на вівтарі безпощадної борні під гаслом “око за око – зуб за зуб”» (Діло. 1932. 23 груд.).

Успішність політичного чи громадського діяча прямо пропорційно залежить від його публічної активності. При цьому головну роль у формуванні його пізнаваності серед громадськості

відіграють ЗМК. Дебют В. Старосольського на політичній арені Галичини відбувся 13 липня 1899 р. у Львові з першим його публічним виступом на першому вічу українського студентства Австро-Угорщини. У цій публічній промові В. Старосольський розширив рамки домагань українського студентства і вперше у публічному просторі Галичини проголосив заклик до боротьби за незалежність України. Саме означений контекст цього першого публічного виступу В. Старосольського заклав підвалини його майбутньої громадсько-політичної діяльності та визначив основні соціокомунікативні домінанти політичних промов.

Політична кар'єра В. Старосольського розпочалась доволі успішно: він очолив молодіжний студентський рух, друкувався у тодішньому популярному молодіжному часописі «Молода Україна», виступав на багатолюдних вічах. Проте В. Старосольський обрав малопопулярну в Галичині партію – УСДП. У тогочасному соціально-комунікаційному просторі Галичини успіх до політика приходив через його участь у протилежному політичному таборі – націонал-демократичному. Саме УНДП, а згодом у міжвоєнній Польщі УНДО належали єдині на той час щоденні газети, які мали найбільші тиражі серед тодішньої української преси краю; члени партії обиралися до австрійського, а згодом – польського парламентів, де мали змогу публічно провадити активну політичну діяльність.

В. Старосольський був обмежений нечисельною групою соціал-демократів, які діяли у невеликому середовищі українського робітництва, видавали малотиражні газети, до того ж нестабільно. В. Старосольський двічі брав участь у парламентських виборах (перший раз 1907 р. – до австрійського, другий раз 1930 р. – до польського), але обидва рази не здобув депутатського мандата. Крім того, УСДП переживала розколи, перемогу прокомуністичного крила, що спричинило її розпуск та заборону у Польщі. Утвердження більшовицького режиму в Україні після поразки Української революції 1917–1921 рр. ще більше викликала у більшості громадськості краю антипатію, а подекуди – ворожість до представників лівого політичного спектра. Після відновлення УСДП 1928 р., що було опосередковано пов'язано із поверненням з еміграції В. Старосольського до Львова, він однак був одним із її лідерів, а 1937 р. став головою, це, загалом, не змінило існуючого політичного ландшафту Західної України. Крім того, як і у багатьох європейських країнах

у 1930-х рр., у краї істотно зростав вплив одвічних опонентів соціал-демократів – праворадикалів.

Промови В. Старосольського за предметом висловлювання поділяються на політичні, захисні (судові) та наукові. У нашому дослідженні головна увага зосереджена на його захисних промовах. Захисні промови варто розрізняти з огляду на їх специфіку на: 1) промови, виголошені перед судом присяжних; 2) промови, виголошені перед колегією суддів; 3) промови на захист політичних та громадських діячів, звинувачених у державній зраді; 4) промови на захист підсудних, звинувачених у терористичних актах (членів УВО, ОУН).

В. Старосольський у промові перед колегією суддів на надзвичайному суді над учасниками нападу на пошту в Городку 1932 р. підкреслював різницю між промовами, виголошеними перед судом присяжних та колегією суддів: «Істнує погляд, що інакше говориться до суддів присяжних, та інакше до фахових суддів. Що до перших кажеється, як до маси, граючи на почуваннях, до останніх аргументами інтелекту, розуму. Промовець знає свою хибу: “що не вміє промовляти до лави присяжних”. Тому особисто може й радий, що має перед собою фахівців інтелектуалістів, які можуть піти далі, ніж каже лише припис формальної букви закону, та які можуть зрозуміти, що це таке суд історії і що значать присуди, які формують взаємини народів» (Діло. 1932. 23 груд.).

У цій же промові В. Старосольський змінив її структуру: після поданого короткого вступу, в якому простежується реверанс до колегії суддів, в основній частині він наводить докази невинуватості свого підзахисного В. Біласа. Емотивні елементи промови та політична частина викладені ним у фіналі. Зокрема, кореспондент «Діла» підкреслював, що в кінці промови В. Старосольський «цитує з пам'яті низку прегарних творів польської національної поезії, щоб почути і зрозуміти трагедію поневоленої нації й пориву рідної землі...» (Діло. 1932. 23 груд.).

Лейтмотивом захисних промов В. Старосольського було виправдання своїх підзахисних на основі розчарування результатами Української революції – втратою державності та прагнення здобути власну незалежну державу: «У Східній Галичині ведеться важка, болюча боротьба, яка є глибокою трагедією обидвох народів, а не тільки злочином “банди УВО”. Члени УВО пережили великий рік весни свого народу,

1918–19 року, і втративши державу, вони з розпуки, зі святих почувань і мотивів вступили на шлях боротьби, ждучи другої весни народу...» (Діло. 1930. 26 черв.).

Для кращого розуміння мотивів учинків своїх підзахисних, які в більшості були молодими людьми, В. Старосольський у захисних промовах зосереджував головну увагу на причинах, що спонукали до скоєння політичних вчинків, – порушення національних, політичних та соціальних прав українців у міжвоєнній Польщі та СРСР (процес М. Лемика). Мотиви молоді до скоєння злочинів В. Старосольський виводить з Української революції 1917–1921 рр.: «коли здавалося, що засяло українцям сонце волі. Хто раз поглянув у сяйво того сонця, той по вік не може його забути»; «молодечих поривах, що з любови до батьківщини не рахуються з ніким і нічим» (Діло. 1932. 23 груд.).

На процесі М. Лемика 1933 р., коли польська влада та прокуратура намагалися надати процесові статусу кримінального, а не політичного та заборонили обговорювати політичні проблеми, щоб не зашкодити взаєминам Польщі з СРСР (до того ж цинічно було призначено «наглий» суд на 1 листопада), В. Старосольський у своїй промові підкреслював: «Нинішній процес відбувається на площині спору поміж Києвом і Москвою. ...це процес політичний, мотив політичний і стріл у консуляті був наслідком почувань, вирослих на політичній трагедії народу» (Діло. 1933. 1 листоп.).

Виразною особливістю промов В. Старосольського на політичних процесах було пропагування ідеї українсько-польського порозуміння: «Якщо прийде до порозуміння поміж поляками й українцями, то лише поміж тими українцями, які визнають свої права й мають почуття вартости своєї нації» (Діло. 1932. 23 черв.). В. Старосольський для отримання прихильності суддів, присяжних та публіки для себе та своїх підзахисних доволі часто використовував паралелі із польської історії (порівнював боротьбу поляків проти Російської імперії, збройну боротьбу польських легіонерів за незалежність Польщі та співставляв з діяльністю УВО), цитував польських поетів та письменників, проте часто у парі з українськими. Це був діалог рівного з рівним.

В одній із захисних промов В. Старосольський дав прогностичну оцінку українсько-польським взаєминам, особливо актуальну з огляду на теперішні події української історії: «Але ніхто тепер не в силі передбачити, якими шляхами в

майбутньому піде ще УВО і чи її шляхи не будуть може колись іти рівнобіжно з шляхами польської армії. Ми бачили вже в світовій війні, як мінялися скоро події, як з ворогів робилися союзники, а з союзників смертельні вороги. І ніхто сьогодні не може знати, яким шляхом підуть дальші події, які ще можливості стоять перед УВО (чи іншою організацією українських військових)» (Діло. 1928. 10 берез.).

Зважаючи на специфіку захисної промови, у ній містилися елементи полемічної дискусії з промовою прокурора з метою спростування аргументів останнього. На одному із процесів 1928 р. В. Старосольський, полемізуючи із прокурором, таким чином характеризує його промову: «...ця промова не має того, що основне, що найважливіше, ця будівля не має заліза бетону» (Діло. 1928. 8 берез.). Доволі часто в полеміці із прокурором він використовує іронію: «Не приносить йому (прокурору. – *Т. О.*) честь з правничого погляду, що він зумів з нічого створити щось» (Діло. 1932. 23 черв.).

У своїх промовах В. Старосольський часто звертався до свого публіцистичного та наукового доробку. Його промови містять цитати із раніше опублікованих публіцистичних статей та наукових праць. Окрім того, у промовах В. Старосольського відображається його ідеалістичний світогляд, творений на основі німецького ідеалізму: «Є духи абсолютно безсмертні. Навіть для тих безсмертні, хто не вірять у безсмертність. Цей дух — це та ідея...» (Діло. 1932. 23 груд.).

У захисних промовах В. Старосольського простежуються основні соціокомунікативні домінанти, означені в його публіцистичній спадщині: «нація»: «Нація, яка не стремить до незалежності, не є нацією, перестає нею бути» (Діло. 1931. 22 лют.); «держава»: «Нація і держава – як Ерос і Психе – розійшлися і шукаються: Ерос – держава і Психе – нація» (Діло. 1932. 23 черв.); «демократія»: «Нема більшої запоруки для сили, розвитку і безпеки державної самостійності, як свободі слова» (Діло. 1932. 23 черв.).

Виразною особливістю захисних промов В. Старосольського є їх високий інтелектуальний рівень. Для пояснення дій та мотивів вчинків підсудних він використовує наукові розвідки із психології, соціології, власні наукові доробки із проблем теорії держави права, які розкривають його як послідовника неокантіанської та соціологічної школи права. Дослідниця

правової спадщини В. Старосольського Г. Федущак-Паславська таким чином характеризує його захисні промови: «Судові промови Володимира Старосольського, якими заслуховувалися всі присутні, послухати які навмисне збиралися, – були синтезом соціологічних і національних ідей ученого з елементами філософії та психоаналізу, тонкою інтерпретацією польського кримінального кодексу на фоні римського права чи кодексу Наполеона. У своїх промовах Володимир Старосольський зачіпав тонкі нотки людської душі, аналізував психологію вчинку...» [11, с. 268].

У тодішній українській, частково польській та єврейській пресі Польщі високо оцінювалися його захисні промови, відзначався їх високий фаховий стиль. В. Старосольський вміло володів ораторським мистецтвом. Під час його промов у судовій залі западала тиша або вона переповнювалася емоціями – плачем чи сміхом. Про одну з промов В. Старосольського кореспондент «Діла» писав: «...промовляв повних 5 год. Промова як своїм змістом, так і формою виголошення зробила якнайкраще вражіння. Не було в ній зайвого патосу, не було високопарних слів, але зате було переконуюче орудування фактами і залізна льогіка. З того боку ця промова була зразкова» (Діло. 1928. 9 берез.).

Отже, захисні промови В. Старосольського на судових політичних процесах, окрім правозахисної функції, виконували також громадсько-політичну, реалізовану через їх оприлюднення у ЗМК та спрямовану на захист прав людини й основоположних свобод, вирішення національних, політичних та соціальних проблем західноукраїнського соціуму міжвоєнної Польщі.

Висновки. Результати проведеного аналізу захисних промов В. Старосольського на політичних судових процесах у міжвоєнній Польщі, які були опубліковані в тогочасній українській пресі краю, дають підстави стверджувати, що вони становлять вагомий пласт його публіцистичної спадщини, в якому розкрився його інтелектуальний потенціал вченого-правника та соціолога, а також політичного і громадського діяча.

Успіх та авторитет В. Старосольського як знаного громадсько-політичного діяча сформувався не завдяки класичній політичній діяльності, визнання прийшло до нього через його фахову – адвокатську – та наукову діяльність. Саме захисні промови на політичних судових процесах 1920–1930-х рр., ретрансльовані

ЗМК, стали соціально-комунікаційним механізмом формування його успіху як політика, вченого та публіциста.

Література

1. Галич В. М. Олесь Гончар – журналіст, публіцист, редактор: еволюція творчої майстерності. Київ: Наукова думка, 2004. 816 с.
2. Гловацький І. Ю. Промови українських адвокатів Галичини на політичних судових процесах початку ХХ ст. Львів, 2004. 284 с.
3. Гловацький І. Ю. Українські адвокати у політичних судових процесах у Східній Галичині (1921–1939 рр.). Львів: Тріада Плюс, 2003. 344 с.
4. Здоровега В. Й. У майстерні публіциста: проблеми теорії, психології публіцистичної майстерності. Львів, 1969. 180 с.
5. Огородник Т. Правозахисна і громадсько-політична діяльність В. Старосольського 1929–1931 рр. (за матеріалами газети «Діло»). *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*. Львів, 2000. Вип. 7. С. 375–393.
6. Огородник Т. Публікації Володимира Старосольського на сторінках щоденника «Діло» (20–30-ті рр. ХХ ст.). *Поліграфія і видавнича справа*. 2020. № 2(80). С. 226–234.
7. Огородник Т. Участь В. Старосольського у судових політичних процесах проти українців у II Речі Посполитій 1932–1934 рр. (за матеріалами газети «Діло»). *Збірник праць Науково-дослідного центру періодики*. Львів, 2003. Вип. 11. С. 269–279.
8. Петрів М. Й. Українські адвокати: державні, громадські, політичні та культурно-освітні діячі кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. Київ: Юстиніан, 2014. 541 с.
9. Сніцарчук Л. В. Пресознавча публіцистика української преси Галичини (1919–1939 рр.) як профетизм сучасної медіакритики. *Наукові записки [Української академії друкарства]*. 2011. № 4. С. 183–194.
10. Сніцарчук Л. В. Українська преса Галичини (1919–1939 рр.) і журналістикознавчий дискурс. Львів, 2009. 416 с.
11. Федущак-Паславська Г. Аристократ духу (до 140-річчя від дня народження Володимира Старосольського). *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2019. Вип. 68. С. 264–275.
12. Arystoteles. *Retoryka. Poetyka*. Warszawa: PWN, 1988. 506 s.

References

1. Halych, V. M. (2004). Oles' Honchar – zhurnalist, publitsyst, redaktor: evolyutsiya tvorchoyi maysternosti [Oles Honchar - journalist, publicist, editor: evolution of creative skill], Kyiv: Naukova dumka, 816 (in Ukr.).
2. Hlovatskyi, I. (2004). Promovy ukrainskykh advokativ Halychyny na politychnykh sudovykh protsesakh pochatku XX st. [Speeches of Ukrainian lawyers of Galicia at political trials of the beginning of the 20th century], Lviv, 284 (in Ukr.).

3. Hlovatskyi, I. (2003). Ukrayins'ki advokaty u politychnykh sudovykh protsesakh u Skhidny Halychyni (1921–1939 rr.) [Ukrainian lawyers in political trials in Eastern Galicia (1921–1939)], Lviv: Triada Plus, 344 (in Ukr.).

4. Zdoroveha, V. (1969). U maysterni publitsysta: problemy teorii, psykholohiyi publitsystychnoyi maysternosti [In the publicistic's workshop: problems of the theory and psychology of publicistic skill], Lviv, 180 (in Ukr.).

5. Ohorodnyk, T. (2000). Pravozakhysna i hromads'ko-politychna diyal'nist' V. Starosol's'koho 1929–1931 rr. (za materialamy hazety «Dilo») [Human rights and socio-political activities of V. Starosolsky 1929–1931 (based on the materials of the Dilo daily newspaper)], *Zbirnyk prats Naukovodoslidnoho instytutu periodyky*, Lviv, (7), 375–393 (in Ukr.).

6. Ohorodnyk, T. (2020). Publikatsiyi Volodymyra Starosol's'koho na storinkakh shchodennyka «Dilo» (20–30-ti rr. XX st.) [Works by Volodymyr Starosolsky on the pages of Dilo daily newspaper in the 1920s–1930s], *Polihrafiia i vydavnycha sprava*, (2), 226–234 (in Ukr.).

7. Ohorodnyk, T. (2003). Uchast' V. Starosol's'koho u sudovykh politychnykh protsesakh proty ukrayintsiv u II Rechi Pospolytyi 1932–1934 rr. (za materialamy hazety «Dilo») [Participation of V. Starosolsky in political trials against Ukrainians in Poland, 1932–1934 (based on the materials of the Dilo newspaper)], *Zbirnyk prats Naukovodoslidnoho instytutu periodyky*, Lviv, (11), 269–279 (in Ukr.).

8. Petriv, M. (2014). Ukrayins'ki advokaty: derzhavni, hromads'ki, politychni ta kul'turno-osvitni diyachi kintsya XIX – pershoyi polovyny XX st. [Ukrainian lawyers: state, public, political and cultural and educational figures of the end of the 19th – the first half of the 20th century], Kyiv: Yustynian, 541 (in Ukr.).

9. Snitsarchuk, L. V. (2011). Presoznavcha publitsystyka ukrainskoi presy Halychyny (1919–1939 rr.) yak profetyzm suchasnoi media krytyky [Medialogical journalism in Ukrainian Press of Galychyna region (1919–1939) as a predecessor of modern media criticism], *Naukovi zapysky [Ukrainskoi akademii drukarstva]*, Lviv, (4), 183–193 (in Ukr.).

10. Snitsarchuk, L. V. (2009). Ukrainska presa Halychyny (1919–1939 rr.) i zhurnalistykoznavchyi diskurs [Ukrainian Press of Galicia (1919–1939) and Journalism Studies Discourse], Lviv, 416 (in Ukr.).

11. Fedushchak-Paslavska, H. (2019). Arystokrat dukhu (do 140-richchya vid dnya narodzhennya Volodymyra Starosol's'koho) [Spirit aristocrat (to the 140th anniversary of the birth of Volodymyr Starosolsky)], *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya yurydychna*, Lviv, (68), 264–275 (in Ukr.).

12. Arystoteles (1988). Retoryka. Poetyka [Rhetoric. Poetics], Warszawa: PWN, 506 (in Pol.).

Taras Ohorodnyk

Candidate of Social Communications
Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv
(Lviv, Ukraine)

SPEECHES OF VOLODYMYR STAROSOLSKY AS A PUBLICISTIC GENRE

This article examines the publicistic legacy of Volodymyr Starosolsky (1878–1942), the Ukrainian public and political figure, scholar, and human rights defender of the first half of the 20th century. The main focus is on his political human rights popularization speeches from the time of his formation as a politician and lawyer (1899–1939).

The publicistic characteristics of Volodymyr Starosolsky's speeches and their genre features are analyzed. Starosolsky's oratorical and publicistic styles are identified (evidential argumentation, language attributes, content, polemic, and suggestiveness of the discourse). The main sociocommunicative dominants of V. Starosolsky's publications have been established, particularly nation-building, Ukrainian-centricity, social justice, and legal justice.

The relationship between the main functions of Volodymyr Starosolsky's speeches—the formation of public opinion and his development as a famous politician and lawyer – is determined.

Keywords: Volodymyr Starosolskyi, publicistic, speech, politician, lawyer.